

Ján Pavol II. bol veľmi vnímavý na situáciu rozvedených osôb. Keď by sme chceli vyjadriť jeho postoj k samotnému rozvodu, môžu nám k tomu pomôcť slová z jeho Príhovoru Pápežskej Rade pre rodinu z roku 1997. Opísal ho takto:

- utrpenie vo vlastnej rodine,
- bolestný problém, ktorý sa týka mnohých detí Cirkvi,
- rana týkajúca sa čoraz viac aj katolíckeho prostredia,
- bolestná situácia

Pápež používajúc slová utrpenie, rana, bolestný problém a bolestná situácia vidí civilný rozvod a jeho následky. Ukazuje sa ako lekár, ktorému záleží na pacientovi, a preto sa nesnaží len poznať príčinu choroby, alebo len pomenovať so žiaľom a ľútosťou, čo sa stalo, ale zároveň hľadá aj konkrétnu starostlivosť a pomoc pre rozvedených.

*Cirkev, matka a učiteľka sa snaží o dobro a šťastie rodín, a keď pre akýkoľvek dôvod dôjde k ich narušeniu, spôsobuje jej to utrpenie a snaží sa daným osobám sprostredkovať **liek pastoračného sprevádzania**, v plnej vernosti učeniu Cirkvi.*

Cirkev vo svojej materinskej láske dbá o rodinu, aby mohla viesť šťastný život, avšak nemôže zabrániť narušeniu rodiny, lebo rešpektuje slobodu svojich detí. Vždy ale zostáva nablízku a trpí pri pohľade na rozvrátené rodiny. Pápež vyjadruje snahu dať týmto rodinám to, čo nevyhnutne potrebujú, čiže liek pastoračného sprevádzania. Znamenalo by to, že v akejkoľvek situácii manželia, hoci aj rozvedení a znovuzosobášení, majú vidieť svoje miesto v Cirkvi a vedieť, že ako ich matka na nich nezabúda a nikdy nezabudne.

*Títo muži a ženy však musia vedieť, že Cirkev ich miluje, nie je im vzdialená a trpí ich situáciou. Rozvedení a znovuzosobášení sú a zostávajú jej členmi, pretože **prijali krst a zachovávajú si kresťanskú vieru**.*

*Práve do rámca tejto jasne pastoračnej oblasti, ako ste to správne objasnili v prezentácii prác tohto plenárneho zhromaždenia, možno zaradiť uvažovania, ktorým ste sa venovali počas vášho stretnutia – zamerané **na pomoc poskytovanú rodinám preto, aby dokázali objaviť veľkosť ich krstného povolania a uskutočňovať diela zbožnosti, lásky a pokánia**.*

Aj v apoštolskej exhortácii Familiaris Consortio sa pápež Ján Pavol II. odvolával na krst, ktorý rozhoduje o mieste v Cirkvi:

Spolu so Synodou vyzývam duchovných pastierov i celé spoločenstvo veriacich, aby rozvedeným pomáhali a starostlivou láskou sa usilovali zbaviť ich pocitu, že sú odlúčení od Cirkvi, lebo aj oni, ako pokrstení, môžu a vlastne sa majú zúčastňovať na jej živote.

Myslím, že ešte stále je pred nami, kňazmi aj laikmi, úloha odkrývať veľkosť nášho krstného povolania. Potom sa určite zmení pohľad na nás samých aj na ostatných členov cirkevného spoločenstva, lebo odkryjeme nezmazateľnú pečať Božej lásky a vernosti, ktorú sme dostali v sviatosti krstu.

*Je predovšetkým potrebné čo najskôr vytvoriť **plán pastoračie prípravy a včasnej podpory manželských párov nachádzajúcich sa v krízových okamihoch**. Ide tu o ohlasovanie Kristovho daru a príkazu o manželstve.*

Pápež spomína krízové okamihy v rodine. Zdá sa, že zlyháva hľadanie pomoci u svojich duchovných pastierov. Nevie, čo môže byť príčinou. Nie je to len o kňazoch a ich prístupe, ale aj o záujme zo strany rozvedených. Ale mám dojem, že na Slovensku veľmi zriedkavo alebo vôbec sa neskúša riešiť krízu a snažiť sa zachrániť manželstvo práve cez odluku manželov. Možno v tomto by bolo vhodné skúsiť vypracovať plán pastoračnej podpory.

Keď sa dvojica žijúca v iregulárnej situácii vráti k praktizovaniu kresťanskej viery, je nevyhnutné ju prijať s láskou a blahosklonnosťou, a zároveň jej pomôcť objasniť konkrétny stav jej okolností – prostredníctvom osvietenej a osvetľujúcej pastoračnej práce. Tento apoštolát bratského a evanjeliového prijatia je mimoriadne dôležitý pre všetkých, ktorí stratili kontakt s Cirkvou: je prvým nevyhnutným krokom na ich začlenenie do kresťanského života.

Ján Pavol II. hovorí o návrate k praktizovaniu kresťanskej viery. Znamenalo by to, že nie je ničím samozrejmým, žeby rozvedení a znovuzosobášení žili svoju vieru aj po civilnom sobáši. Samozrejme nie vždy musí byť príčinou nepraktizovania svojej kresťanskej viery rozpad manželstva a nadviazanie nového vzťahu. Práve naopak, tieto skutočnosti môžu byť dôsledkom už dlhodobšieho zanedbania svojho náboženského života.

Ale návrat k praktizovaniu viery má byť dôvodom radosti pre spoločenstvo cirkvi, pre farskú rodinu. Tak ako otec usporiadal slávnostnú hostinu, keď sa mu mladší syn vrátil domov, podobne aj pre rozvedených a znovuzosobášených máme byť pripravení prijať ich s radosťou. Pravdou je, že oni stále boli v spoločenstve Cirkvi, avšak nežili v ňom tak ako by mohli.

Základným postojom voči znovuzosobášenej dvojici osôb má byť prijatie v duchu lásky a blahosklonnosti. Pápež to nazýva apoštolátom bratského a evanjeliového prijatia. Bez neho je nemožné až naivné očakávať, že rozvedení a znovuzosobášení budú vidieť svoje miesto v Cirkvi a zároveň budú v nej chcieť rásť. S pocitom prijatia rastie v srdci túžba po opätovnom začlenení sa do života farského spoločenstva.

Pastieri, predovšetkým farári, musia s otvoreným srdcom sprevádzať a podporovať týchto mužov a ženy a pomáhať im pochopiť, že aj keď prerušili manželské puto, nemusia si zúfať bez milosti Boha, pretože on bdie nad ich putovaním. Cirkev „nemôže ináč postupovať než poradiť svojim deťom, ktoré sa nachádzajú v takýchto bolestných situáciách, aby sa usilovali priblížiť k Božiemu milosrdenstvu inými cestami, ale nie cestou sviatostí pokánia a Eucharistie, dokiaľ nesplnia predpísané podmienky“.

Pápež nabáda duchovných pastierov a zvlášť farárov ku komunikovaniu rozvedeným pravdy o hriechu, keď prerušili sviatostné manželstvo, ale aj nádeje. Použil tu veľmi pekný a hlboký obraz – putovanie, púte. Myslím, že v tomto spočíva aj správne chápanie duchovného sprevádzania. Nie je vyjadrením súhlasu, že momentálna neregulárna situácia je v poriadku. Ale skôr sa jedná o vnímanie života ako putovania rozloženého v čase. A to sa spája s nádejou, že aj títo manželia môžu stále napredovať a posúvať sa ďalej nestrácajúc vzťah s Bohom.

Možno sme si zvykli v pastorácii tak zdôrazňovať sviatostný život, čo aj ja často robím a veľmi to odporúčam veriacim, vediac koľko to prináša aj do môjho života. Avšak keď sa stretieme s človekom, ktorý nemôže pristupovať k sviatostiam kvôli konkrétnej morálnej prekážke, zrazu mu nevieme ponúknuť niečo iné.

Ján Pavol II. odvolávajúc sa na svoju encykliku *Reconciliatio et paenitentia* navrhuje, aby sme rozvedeným a znovuzosobášeným radili pristupovať k Božiemu milosrdenstvu inými cestami ako sú sviatosti zmierenia a Eucharistie. Aj pre mňa ako kňaza je to spojené s obnovou zmýšľania, že dá sa inak ako som naučený vo väčšine prípadov. O to viac toto povedomie je potrebné prebúdzat aj u veriacich, ktorí vediac, že niekto sa rozvedol a vstúpil

do nového zväzku automaticky odsudzujú takého človeka akoby už na nič nemal nárok, akoby sa nemohol kvôli svojmu hriechu priblížiť k Bohu.

Múdrosť sprevádzania spočíva aj v tom, že v živote rozvedených a znovuzosobášených môže nastať taká chvíľa, o ktorej spomenul aj Ján Pavol II: že splnia predpísané podmienky, čiže budú môcť znovu ísť na spoveď a na sväté prijímanie. A ako by k tomu mohli dospieť, ak by v srdci neživili nádej, ak by nemali na svojej životnej púti duchovného sprievodcu, ak by nemali podporu svojich bratov a sestier vo farnosti, ak by sa nesnažili žiť svoju vieru? V skratke sa to dá vyjadriť takto: „Nalomenú trst' nedolomí, hasnúcí knôtik nedohasí“ (Iz 42, 3), lebo Boh môže obnoviť a naozaj obnovuje to, čo je nalomené, a na novo rozpaľuje to, čo ledva tlie.

Asi by sa zišlo aj prezradiť, čo mal na mysli pápež, keď spomínal iné cesty.

Je potrebné ich priblížiť k počúvaniu Božieho slova a k modlitbe a zapojiť ich do charitatívnych diel, ktoré kresťanské spoločenstvo koná pre chudobných a biednych, a zároveň v nich stimulovať ducha kajúcnosti – prostredníctvom skutkov pokánia, ktoré majú pripraviť ich srdcia na prijatie Božej milosti.

Veľmi dôležitou kapitolou je ľudská a kresťanská formácia detí, ktoré vzišli z nového zväzku. Urobiť ich účastnými na celom obsahu múdrosti evanjelia podľa učenia Cirkvi je dielo, ktoré obdivuhodne pripravuje srdcia rodičov na prijatie sily a jasnosti potrebnej na prekonanie reálnych ťažkostí, ktoré sú na ich ceste a pre znovuzískanie plnej čírosti Kristovho mystéria, ktoré kresťanské manželstvo naznačuje a uskutočňuje.

V podobnom duchu písal už 16 rokov pred svojim príhovorom Pápežskej rade pre rodinu v apoštolskej exhortácii Familiaris Consortio:

Treba ich povzbudzovať, aby počúvali Božie slovo, zúčastňovali sa na obete svätej omše, vytrvalo sa modlili, konali skutky lásky a napomáhali podujatiam miestneho spoločenstva v prospech spravodlivosti, vychovávali svoje deti v kresťanskej viere, pestovali ducha kajúcnosti a skutky pokánia, a tak si deň čo deň vyprosovali Božiu milosť. (FC 84)

Svätý otec Ján Pavol II. hovorí aj o úlohe Cirkvi voči rozvedeným a znovuzosobášeným: modlitba, posila a ukazovanie na Božie milosrdenstvo, z ktorých vyplýva viera a nádej.

Aj rodina rozvedených má špeciálnu úlohu – náročnú, ale nevyhnutnú. Dôležitá je ich prítomnosť, že sú blízko pri nich. Očakáva sa predovšetkým starostlivosť o deti, ktoré sú dotknuté tým, čo sa stalo v ich rodine a nevedia sa s tým tak ľahko vysporiadať.

Osobitná, náročná, ale nevyhnutná úloha sa týka tiež ostatných členov, ktorí sú v užšej či širšej miere súčasťou rodiny. Títo majú byť svojou blízkosťou, nie však povýšenosťou, nablízku svojim drahým – a predovšetkým ich deťom, ktoré kvôli mladému veku intenzívnejšie cítia dopady situácie ich rodičov.

Cirkev sa má za nich modliť, posilňovať ich, ukázať im, že je milosrdnou matkou, a tak ich udržiavať vo viere a nádeji. (FC 84)

Drahí bratia a sestry, odporúčanie, ktoré dnes vychádza z môjho srdca, je, aby sme mali dôveru k tým, ktorí žijú v takých dramatických a bolestných situáciách. Nesmieme prestať „dúfať proti nádeji“ (Rim 4, 18), že aj tí, ktorí sa nachádzajú v situácii odporujúcej Pánovej vôli, môžu získať od Boha spásu, ak dokážu vytrvať v modlitbe, v pokání a skutočnej láske.

Ján Pavol II. na záver svojho príhovoru znovu veľmi citlivo dokáže spojiť lásku s pravdou. Hovorí o rozvedených a znovuzosobášených, že sú v situácii, ktorá odporuje Pánovej vôli, čo sa javí dosť priame vyjadrenie. Avšak zároveň dodáva, že môžu získať od Boha spásu. A naznačuje tiež ako – vytrvalosťou v modlitbe, v pokání a skutočnej láske. A to si tiež vyžaduje veľkú odvahu zo strany rozvedených a znovuzosobášených, aby to nevzdali a videli zmysel svojej modlitby a pokánia. Zaujímavé je slovné spojenie **skutočná láska**. Čo tým mohol myslieť? Domýšľam sa, že odvoláva sa na samotný prameň, čiže Boha – ktorý je Láska. Božia láska uschopňuje neživiť v svojom srdci nenávisť voči sviatostnému manželovi alebo manželke, s ktorou už nežije, ale môže jej priat' dobré veci cez svoju modlitbu. A tiež byť schopný milovať tú manželku alebo manžela, s ktorou žije.

Postoj voči rozvedeným a znovuzosobášeným pápež nazval dôverou. Našou úlohou nie je súdiť tých, ktorí sú v takých dramatických a bolestných situáciách, ale dôverovať a neprestať „dúfať proti nádeji“ aj v ich spásu.